

Η αξία της προφορικής αφήγησης στην εποχή της διαδικτύωσης

Οι «παραμυθάδες» και ο ζωντανός λόγος κερδίζουν έδαφος ως αντίβαρο στη μοναξιά

Αύριο το βράδυ στο Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο της Κοζάνης θα πέσει η αυλαία του 2ου Διεθνούς Φεστιβάλ Αφήγησης & Τεχνών του Λόγου, που διπύθνε ο Έλληνας αφηγητής και ερευνητής Στέλιος Πελασγός. Ηρθαν γνωστοί παραμυθάδες από όλο τον κόσμο. Για να διηγηθούν και να τραγουδήσουν τις ιστορίες ηρώων και ηρώων άλλων εποχών. Όχι τόσο μακρινών, αφού θα μπορούσαμε να είμαστε κι εμείς αυτοί... Η σύγχρονη αναβίωση της πανάρχαιας τέχνης της αφήγησης συνεχίζεται καταγιστικά. Εδώ και δεκαετίες, στην Ευρώπη, το storytelling έχει αναπτύξει έναν μεγάλο κύκλο εμπειριών και ερευνών

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΣΑΝΤΡΑΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

που έχει επεκταθεί στην αφήγηση παραμυθιών, τη συγγραφή βιβλίων, την εκπαίδευση, τη θεραπεία σε ομάδες ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η άνοση μιας νέας εποχής παραμυθάδων έφτασε τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα κι έπλασε τους δικούς μας, αξιόλογους εκπροσώπους.

Στ' αλήθεια, υπάρχει χώρος στη ζωή μας για τα παραμύθια; Λόγοι αρκετοί για να παρακολουθήσουμε ένα φεστιβάλ αφήγησης; Και όμως την ίδια ώ-

Στην Κοζάνη, παγιώνεται ως θεσμός το Διεθνές Φεστιβάλ Αφήγησης και Τεχνών του Λόγου.

ρα που σερφάρουμε με ενθουσιασμό στο Ιντερνετ, ακούμε τα αγαπημένα μας τραγούδια στο youtube, ενημερωνόμαστε και ερωτεύομαστε διαδικτυακά, την ίδια στιγμή αισθανόμαστε την επιθυμία για

το ζεστό δωμάτιο ή το δάσος, το φως του κεριού ή του φαγητού, όπου ένας παραμυθάς θα μας μιλήσει ζωντανά για νεράιδες και ξωτικά, γενναίους ιππότες και βασιλοπούλες που αφηφούν τις δυσκολίες. Όχι σαν έναν κόσμο που έρχεται να συγκρουστεί ή να αρνηθεί την ιντερνετική καθημερινότητά μας αλλά σαν ένα παράλληλο κομμάτι της.

Ο Hugh Lupton είναι ένας από τους μεγαλύτερους αγγλόφωνους αφηγητές σήμερα. Τα τελευταία χρόνια αναμετρείται με τα έπη και μαζί με τον Ουαλό Ντάνιελ Μόρντεν, αφηγητή των «σκοτεινών παραμυθιών» της φημισμένης γενιάς παραμυθάδων Woods, «έφτιαξαν»

τη βραβευμένη παράσταση της «Ιλιάδας», η οποία παρουσιάστηκε στην Κοζάνη στο πλαίσιο του φεστιβάλ. Διηγήθηκαν και ξεχωριστά: ο Λάπτον την ιστορία του Beowulf (παλαιότερου μύθου που έχει παραδοθεί σε αγγλική γλώσσα) και η «Μυστική Αδελφότητα» (παραμύθια για αερικά), ενώ ο Μόρντεν τα «Σκοτεινά παραμύθια του δάσους», μεταφέροντας τη γοητεία της κέλτικης κληρονομιάς του. Λίγο πριν κλείσει το 2ο Διεθνές Φεστιβάλ Αφήγησης, δώσαμε στους δυο τους το βήμα για να εκφράσουν ο καθένας τη δική του αντιπαράθεση. Έχουμε την ανάγκη ενός παραμυθιά στην ηλεκτρονική μας εποχή;

ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ...

Μας εξέπληξε δυσάρεστα όλους ο Αλβανός συγγραφέας **Ισμαήλ Κανταρέ** (φωτ.), που ακύρωσε την προγραμματισμένη για τις 19 Απριλίου επίσκεψή του στην Αθήνα στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Megaron Plus. Όχι μόνο το κοινό και τους πολλούς φίλους του στην Ελλάδα, αλλά και τους διοργανωτές, που ανακοίνωσαν ότι θεωρούν πως «η ουσιαστική απάντηση στις ακραίες συμπεριφορές είναι η ανάδειξη του δημιουργικού διαλόγου» και προσπάθησαν να μεταπείσουν τον Αλβανό συγγραφέα. Κι ένας άνθρωπος, όπως ο Κανταρέ, που έχει υποστεί τις συνέπειες των ιδεολογικών αποκλεισμών θα μπορούσε πράγματι να πει πολλά.

... **Την εβδομάδα** που πέρασε όμως, είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε έναν άλλο Αλβανό συγγραφέα, της νεότερης γενιάς, τον **Μπεν Μπλουσί** (φωτ.), που παρουσίασε το βιβλίο του «Να ζεις σε νσί» (Καστανιώτης). Συγγραφέας και πολιτικός, ένας σύγχρονος Ευρωπαίος διανοούμενος, εντυπωσίασε όχι μόνο τους δημοσιογράφους που τον συνάντησαν, αλλά και το κοινό στο Κέντρο Λόγου και Τέχνης «104» την περασμένη Πέμπτη. Εκτός από τον ίδιο, εξίσου γοητευτικό είναι και το βιβλίο του, που θέμα του έχει τον εξισλαμισμό της Αλβανίας στη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

... **Στις 20 Απριλίου** κυκλοφορεί στα ελληνικά το νέο βιβλίο της **Marilyn Valom** με τίτλο «Τα αμερικανικά νεκροταφεία. 440 χρόνια ιστορίας μέσα από τα κοιμητήρια και τους τόπους ταφής» (εκδ. Αγρα). Εμπλουτισμένο με τις φωτογραφίες του Reid S. Valom, το βιβλίο αυτό της καθηγήτριας Πολιτισμικής Ιστορίας είναι μια ανάνηψη της αμερικανικής ιστορίας με οδηγό τις ταφόπλακες, τα νεκροταφεία και τα νεκρώσιμα τελετουργικά. Η Marilyn Valom έρχεται στην Ελλάδα για να παρουσιάσει το βιβλίο της. Στις 20 Απριλίου θα είναι στη Θεσσαλονίκη και στις 27 Απριλίου στην Αθήνα (Ελληνοαμερικανική Ένωση, ώρα 20.00).

... **Αν βρεθείτε** στο κέντρο της Αθήνας σήμερα το απόγευμα, σημειώστε ότι στις 5 μ. μ., η **Τζέιν Μπίρκιν** (φωτ.) θα βρίσκεται στη Φνας στο Μοναστηράκι (Μητροπόλεως & Αιόλου). Εκεί έρθει στην Αθήνα στο πλαίσιο του 11ου Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου που διοργανώνεται στο Γαλλικό Ινστιτούτο. Στη Φνας, τη φέρνει η κυκλοφορία του νέου της άλμπουμ, με τίτλο «Je t'aime... ποιητική», για να θυμηθούμε και τα... παλιά.

... **Μείωση** τιμών, μάλιστα, καλοδεχούμενη και επιχειρηματικά έξυπνη κίνηση. Ενίοι εισιτήριο 15 ευρώ λανσάρει το «104» Κέντρο Λόγου και Τέχνης (των εκδόσεων Καστανιώτης) «αφουγκραζόμενος» τους καιρούς και «σεβόμενος» τους θεατές. Κάθε Πέμπτη ισχύει ειδική τιμή 10 ευρώ (ίσο με το σπουδαστικό εισιτήριο). Οι παραστάσεις στις οποίες ισχύει το νέο τιμολόγιο είναι οι «Αισθηματικές Νουβέλες δρχ. 35», η «Γεύση της Ευτυχίας» και ο «Διχοτομημένος Υποκόμης». Ας ακολουθήσουν και άλλοι, ζημιωμένοι δεν θα βγουν.

... **Στο Βερολίνο** εμφανίζεται την Τετάρτη 21 του μηνός η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης υπό τη διεύθυνση του Μύρωνα Μικαηλίδου και σολίστ τον διάσημο Έλληνα πιανίστα **Κυριάκο Κατσουρή** (φωτ.) σε μια συναυλία για τα 50 χρόνια από τον θάνατο του Δημήτρη Μητρόπουλου. Η ορχήστρα θα παρουσιάσει μεταξύ άλλων την «Κριτική Ποιητή» του Μητρόπουλου σε ενορχήστρωση Νίκου Σκαλκίτα...

... **Δύο γυναίκες** σκηνοθέτιδες, η Ελληνίδα **Βασιλική Κατριβάνου** και η Τουρκάλα **Bushra Azzouz**, συννόμισαν με πολλές Ελληνόκυρίες και Τουρκοκύριες στη διάρκεια του δημοψηφίσματος για το σχέδιο Ανάν και γύρισαν ένα ντοκιμαντέρ με τίτλο «Κυπριακές» που προβάλεται σήμερα Σάββατο (στις 7 μ. μ.) και την ερχόμενη Τρίτη 20 Απριλίου (στις 10.30 μ. μ.) στο πλαίσιο του φεστιβάλ Fog Dog που οργανώνουν οι «Κινηματογραφιστές στην ομίχλη» στην **Ταινιοθήκη της Ελλάδος** (Ιερά Οδός 48).

... «**Επεται** από 40 χρόνια διαδρομής στο τρελό τρένο του ροκ αποφασίσαμε να σταματήσουμε. Ήταν κάτι που ίσως επρεπε να γίνει πριν από δέκα χρόνια». Τη διάλυση των **Scorpions** ανακοίνωσε ο τραγουδιστής του συγκροτήματος **Κλάους Μάνε** (φωτ.) σε δημοσιογράφους και δεκάδες φανατικούς θαυμαστές του θρυλικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης και των Ιωαννίνων. Η αποκαρτεριστική παγκόσμια περιοδεία ξεκινάει 7 Μαΐου από τη Γερμανία με τίτλο «Get your sting and Blackout». Ο Κλάους Μάνε υποσχεται να rockεί σαν «τιφώνας» στα Πάννωνα (5 Ιουνίου), στη Θεσσαλονίκη (7 Ιουνίου) και την Πάτρα (9 Ιουνίου).

Ο ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟΣ

Οι κορυφαίοι αφηγητές Χιου Λάπτον και Ντάνιελ Μόρντεν παρουσίασαν τη βραβευμένη παράστασή τους στο 2ο Διεθνές Φεστιβάλ Αφήγησης & Τεχνών του Λόγου, στην Κοζάνη.

ΑΠΟΨΗ

ΤΟΥ ΧΙΟΥ ΛΑΠΤΟΝ*

Ιστορίες, αποστάγματα εμπειρίας στον χρόνο

Ζούμε σε μια εποχή πληροφόρησης. Όλα είναι προστά σε μια συνεχή ροή. Οποιοσδήποτε μύθος ή παραμύθι θέλουμε να βρούμε, μας περιμένει σε κάποια ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο. Ποιος ο λόγος για ένα φεστιβάλ αφήγησης;

Η απάντηση είναι απλή. Με τα λόγια ενός παραμυθιά από την Μπούρμα, του Beulah Candappa, οι γραπτές λέξεις πάνε από τα μάτια στον εγκέφαλο, ενώ εκείνες που θα ειπωθούν προφορικά πάνε από τα αυτιά κατευθείαν στην καρδιά.

Πρόκειται για μια μορφή τέχνης που θα ακουστεί. Τότε, μπορεί να αναρωτηθείτε, γιατί να μην παρακολουθήσουμε την αφήγηση ενός παραμυθιά στο youtube; Επειδή είναι μόνο στη ζωντανή στιγμή που η αφήγηση πραγματικά συμβαίνει. Προϋποθέτει τη συνάντηση ανθρώπων όντων και εξαρτάται από μια βασική ανθρώπινη ανταλλαγή εμπειρίας.

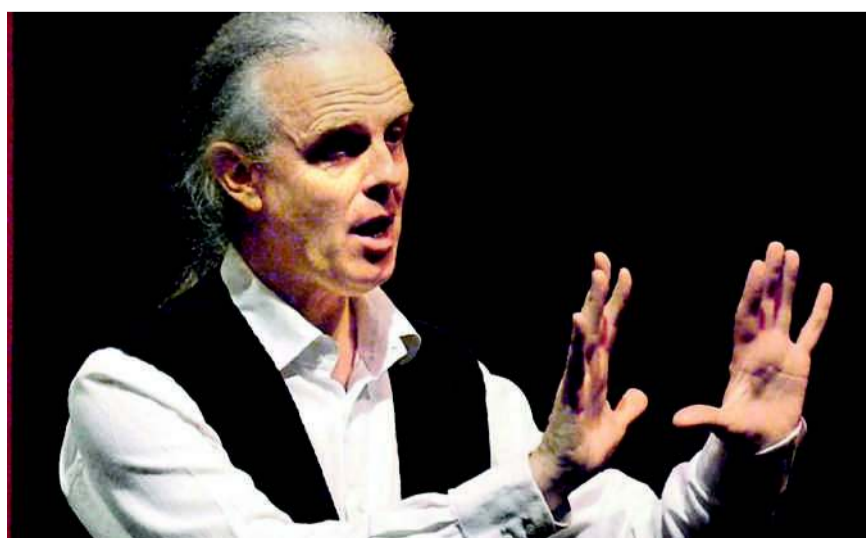
Ο αφηγητής έχει συχνά περάσει πολλά χρόνια σκεπτόμενος την ιστορία που θα διηγηθεί στον κόσμο. Τα παραμύθια έχουν ζυμωθεί μέσα του, και όταν συναντήσει το κοινό του, δεν είναι μόνο το κείμενο που επικοινωνείται αλλά μια σχέση, μια αλήθεια, η κατανόηση παράλληλα με την ίδια την ψυχαγωγία. Δεν υπάρχει αντικαταστάτο της στιγμής μιας παράστασης.

Επίσης, αυτές οι ιστορίες δεν γεννήθηκαν χθες. Είναι μύθοι που συγκινούν αιώνια, γοητεύουν, εκπαιδεύουν, προβληματίζουν το κοινό εδώ και πολλές γενιές. Ανάμεσα στους Σκωτσέζους ταξιδιώτες υπάρχει μια παράδοση, που λέει πως, όταν θα αφηγηθείς ένα παραμύθι, όλοι όσοι το έχουν διηγηθεί πριν από σένα στέκονται πίσω

σου την ώρα που το αφηγείσαι. Ο αφηγητής εκπροσωπεί πολλούς ακόμη, από τους οποίους οι περισσότεροι είναι ήδη νεκροί.

Τα παραμύθια είναι αποστάγματα μιας μακράς ανθρώπινης εμπειρίας και οι παλιές μορφές αφήγησης έχουν ακόμα τη δύναμη να μας μιλούν, γιατί τελικά, παρά την αστραφτερή νέα τεχνολογία που μας περιβάλλει, τίποτα δεν έχει αλλάξει στην ουσία που μας κάνει ανθρώπους.

* Ο Χιου Λάπτον έχει συνεργαστεί με σημαντικούς μουσικούς και αφηγητές και έχει δώσει παραστάσεις αφήγησης στο Εθνικό Θέατρο της Μ. Βρετανίας. Την τελευταία δεκαετία, το έργο του εστιάζεται απόλυτα στην επική αφήγηση ενώ οι παραστάσεις του για τα ομηρικά έπη έλαβαν το 2006 το βραβείο της Βρετανικής Ένωσης για την Κλασική Γραμματεία.

Ο Χιου Λάπτον «αναμετρείται» με τα ομηρικά έπη, ενώ ερευνά την προφορική ιστορία.

Δεν μπορεί να ήμουν ο μοναδικός άνθρωπος στον κόσμο που απογοητεύθηκε από το Avatar. Πίστεψα τους παραγωγούς όταν μου είπαν ότι το 3D θα μεταμόρφωνε την εμπειρία του κινηματογράφου. Μου είπαν ότι θα έβλεπα συναρπαστικούς κόσμους και θα αισθανόμουν σαν να ήμουν μέσα στον κόσμο αυτό. Το Avatar είναι σαν μια παράσταση πυροτεχνημάτων, πω, πω, κοιτάξτε!

Προσωπικά με κουράζουν τα εντυπωσιακά εφέ. Θέλω μια ανθρώπινη ιστορία. Θέλω να ακολουθήσω τις δυσκολίες, τις αμφιβολίες, τις αγάπες και τους φόβους ενός χαρακτήρα για τον οποίο νοιάζομαι. Θέλω η ιστορία να λεχθεί με ακεραιότητα και με όσο λιγότερο συμβιβασμό είναι δυνατόν. Ένας άνθρωπος μπορεί να το κάνει αυτό πολύ πιο εύκολα από ένα κινηματογραφικό στούντιο. Όσο πιο μεγάλο είναι το

project, μεγαλώνει και το budget και το πρότζεκτ αναγκάζεται να προσαρμοστεί στις επιθυμίες αυτών που το χρηματοδοτούν. Το Avatar ήταν μια 3D ταινία με μια 1D ιστορία. Εχω ανατριχιάσει, σαγηνευθεί, συγκινηθεί πολύ παραπάνω με μια ηλικιωμένη γυναίκα που μου αφηγήθηκε μια ιστορία για φαντάσματα χωρίς να υψώσει καν τη φωνή της, παρά από το Avatar που κόστισε εκατοντάδες εκατομμύρια. Τα χρόνια του Internet είναι σαν τα έτη ενός σκύλου. Κατά τη διάρκεια ενός χρόνου της δικής μας ζωής, επτά χρόνια ανανεώσεων συμβαίνουν στο δίκτυο. Το Ιντερνετ προσφέρει ευκαιρίες και προκλήσεις, είναι ένα πολύτιμο εργαλείο marketing. Οι αφηγητές μπορούν να κρατήσουν επαφή με το κοινό τους, να κατεβάσουν δείγματα της δουλειάς τους για να ακουστεί, να ενημερώσουν για εκδηλώσεις, φεστιβάλ, βιβλία. Όμως η καρδιά όλων αυτών της δραστηριότητας θα είναι πάντα ο άνθρωπος. Καμιά φορά, κάτι μαγικό συμβαίνει μεταξύ ενός αφηγητή, μιας ιστορίας και του κοινού. Αυτό δεν μπορεί ποτέ να αναπαράχθει στο cyberspace. Είναι σαν την αλχημεία. Οι τρεις δυνάμεις συνδυάζονται και μεταμορφώνονται και οι θεατές που ακούν τις λέξεις μεταφέρονται από την καθημερινότητα σ' έναν άλλο κόσμο. Είναι κατανοητός ο ενθουσιασμός μας για τις νέες τεχνολογίες. Όμως, όσο οι ζωές μας θα μπλέκονται μαζί τους, η επιθυμία μας να συνεννοηθούμε με άλλα ανθρώπινα όντα θα μεγαλώνει.

* Ο Ντάνιελ Μόρντεν διηγείται επαγγελματικά από το 1989 κι έχει δημιουργήσει προγράμματα για την αφήγηση και παραστάσεις για το BBC, το εκπαιδευτικό τμήμα του Εθνικού Θεάτρου και του Barbican.